

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÇALIŞIR - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:52165/99)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

21 ŞUBAT 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 52165/99 başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşı Ahmet Turan Çalışır'ın (Başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 6 Ekim 1999 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur. Başvuran, İstanbul Barosu avukatlarından Alp Tekin Ocak ve Oya Ersoy tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

1950 doğumlu başvuran İstanbul'da ikamet etmektedir.

A. Davaya Neden Olan Olaylar

Başvuran, 22 Mayıs 1997 tarihinde yakalanarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alınmıştır. Aynı gün, iki saat sonra başvuranın Emniyet Müdürlüğü'nden ayrılmasına izin verilmiştir.

Başvurana göre, polisler kendisini uyuşturucu kaçakçılığı konusunda bilgi vermeye zorlamışlardır. Başvuran reddedince, polisler kendisine kötü muamele yapmışlardır.

B. Güvenlik Güçlerine Karşı Başlatılan Cezai İşlemler

Başvuran, 30 Mayıs 1997 tarihinde, gözaltı sırasında soruşturmayı yapan polis memurları aleyhine Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikayette bulunmuştur. Başvuran, polisleri, kendisinden bilgi almak amacıyla kötü muamele yapmakla itham etmiştir. Başvuran özellikle polislerin kendisini dövdüğünü savunmuştur. Başvuran, polislerin kendisinin sağlık raporu almasını engellediklerini eklemiştir.

Başvuran, 30 Mayıs 1997 tarihinde Savcılığın talebi üzerine Taksim Devlet Hastanesi doktoru tarafından muayene edilmiştir. Düzenlenen raporda çeşitli yara ve darp izlerine yer verilmiştir. Raporda doktor, nihai raporun ancak başvuranın Adli Tıp Kurumu tarafından muayene edilmesinin ardından düzenlenebileceğini belirtmiştir.

Başvuran aynı gün, Beyoğlu Adli Tıp Kurumu doktoru tarafından muayene edilmiştir. Doktor yeni bir rapor düzenleyerek ilk raporun tespitlerini onamıştır. Doktor sözkonusu yaraların on günlük iş göremezlik raporu gerektirdiğini not etmiştir.

Beyoğlu Savcılığı 3 Haziran 1997 tarihinde, başvuranın mağduru olduğu kötü muamelelere ilişkin şikayetini incelemek için *ratione loci* görevsizlik kararı vermiş ve dava dosyasını Fatih (İstanbul) Savcılığı'na göndermiştir.

Fatih Savcılığı, 3 Temmuz 1997 tarihinde, polis memurlarının idari görevleri çerçevesinde hareket ettiklerini belirttikten sonra, görevsizlik kararı vermiş ve başvuranın uğradığı sözümona kötü muamele iddialarına ilişkin dosyayı, İdari Kurul'un davadaki ön soruşturmaları yapması için İstanbul Valiliği'ne göndermiştir.

Bu soruşturma çerçevesinde müfettiş olarak atanan Başkomiser, 1999 yılı Şubat ayında başvuranın şikayetçi olduğu üç polis memurunu dinlemiştir. Sözkonusu polis memurları belirtilen tarihte başvuranı komiserlerinin emri üzerine Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüklerini ve başvuranın, iki saat boyunca komiserleriyle görüşükten sonra Emniyet Müdürlüğü'nden ayrıldığını belirtmişlerdir.

İstanbul Valiliği İdari Kurulu 7 Nisan 1999 tarihinde, aralarından birinin ölmesi ve diğerlerini itham etmek için yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle, polis memurları aleyhinde ceza mahkemelerine başvurmaya gerek olmadığı sonucuna varmıştır. Kurul, bu son nokta konusunda başvuranın yakalanması ile muayene edilmesi arasında çok zaman geçtiğini ve bunun da iddia edilen muameleler ile başvuranın vücudunda tespit edilen semptomlar arasında nedensellik bağının kurulmasını engellediğini not etmiştir.

Dosya hakkında kendisine re'sen başvurulmuş Danıştay, 11 Ocak 2001 tarihli kararla, bazı cezai suçlar için yargılama ve cezaların ertelenmesini ve iptalini sağlayan ve 21 Aralık 2000 tarihinde çıkarılan 4616 sayılı Kanun gereğince, atılı suçun zamanaşımına kadar (olayların meydana geldiği dönemde suçun işlendiği tarihten itibaren beş yıl) davanın incelenmesinin ertelenmesine karar vermiştir. Cezai yargılama 2002 yılında nihai olarak sona ermiştir.

HUKUK AÇISINDAN

Başvuran, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

I. HÜKÜMET'İN ÖN İTİRAZI HAKKINDA

Hükümet, Danıştay sözkonusu davanın devamına henüz karar vermediğinden dolayı iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir.

Başvuran, iç hukuk yollarını tükettiğini savunmaktadır.

AİHM, başvuranın şikayetçi olduğu polis memurlarının, bazı cezai suçlar için yargılama ve cezaların ertelenmesini ve iptalini sağlayan 21 Aralık 2000 tarihinde çıkan 4616 sayılı Kanun hükümlerinde faydalandıklarını not etmektedir. Haklarında başlatılan cezai yargılama 2002 yılında nihai olarak sona ermiştir.

Bu koşullarda başvuran, iç hukuk yollarını tüketmiş olarak değerlendirilmeli ve Hükümet'in bu konudaki itirazı reddedilmelidir.

II. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, kendisinden mahallesindeki yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı hakkında bilgi almak isteyen polis memurları tarafından gözaltı sırasında uygulanan kötü muameleye maruz kaldığını belirtmektedir. Başvuran özellikle, polislerin kendisini ciddi şekilde dövdüklerini iddia etmektedir. Başvuran kaçakçılık şubesindeki polis memurlarının tehditlerinden korktuğundan, bu memurlar hakkında hemen şikayetçi olmaya ve olayın ardından muayene olmaya cesaret edememiştir. Başvuran, ağırları dayanılmaz hal aldığı anda muayene olmaya gitmiştir.

Hükümet, başvuranın 22 Mayıs 1997 tarihinde gözaltına alınmadığını ileri sürmektedir. Zira bu konudaki polis kayıtlarında bu bağlamda hiçbir kayıt bulunmamaktadır. Hükümet, ayrıca başvuranın iddia edilen tutukluluğundan sekiz gün sonra muayene olduğuna ve vücudunda bulunan izlerin daha sonra meydana gelmiş olabileceğine dikkati çekmiştir. Ayrıca başvuran hiçbir makam önünde maruz kaldığı muameleleri ayrıntılı olarak anlatmamıştır.

AIHM, polis memurlarının denetimlerinde bulunmasına rağmen bir kimse gözaltı sırasında yaralandığında, bu dönemde meydana gelebilecek her türlü yaralanmaların güçlü maddi karineler oluşturacağını hatırlatmaktadır (Bkz. *Salman-Türkiye*, no: 21986/93, § 100, AIHM 2000-VII). Dolayısıyla sözkonusu yaraların kaynağı konusunda inandırıcı açıklama getirmek ve mağdurun özellikle sağlık belgeleriyle desteklenen iddiaları hakkında şüphe uyandıran olayları ortaya koyan delilleri sunmak Hükümet'in üzerine düşmektedir (Bkz. diğerleri arasında, *Selmouni-Fransa*, no: 25803/94, § 87, AIHM 1999-V, *Berktaş-Türkiye*, no: 22493/93, § 167, 1 Mart 2001 ve *Altay-Türkiye*, no: 22279/93, § 50, 22 Mayıs 2001).

AIHM, başvuranın vücudunda tespit edilen yaraların polis kontrolü altındayken meydana gelip gelmediği sorusu konusunda, ilk olarak kötü muamele yapmakla suçlanan ve müfettiş tarafından dinlenen polis memurlarının, belirtilen tarihte başvurunu kendisinden uyuşturucu satıcılarının kimlikleri hakkında bilgi almak amacıyla polis merkezine götürdüklerini gözlemlemektedir. Buradan, çok kısa sürede bile, yani yaklaşık iki saat boyunca, başvuranın polislerin kontrolü altında olduğu ortaya çıkmaktadır.

AIHM ayrıca, başvuranın vücudunda bulunan yaraların ilgilinin tarif ettiği kötü muamelelerin (darp ve yara) sonucunda meydana gelenlere benzediğini not etmektedir.

Ayrıca davada müdahalede bulunan idari makamlar, başvuranın vücudundaki yaraların polislerin kendisini tutuklamasından sonra meydana gelmiş olabileceği yönünde bir değerlendirmede bulunsa da AIHM, künt travmaların meydana geldiği zaman konusunda tıbbi raporlarda açıklama bulunmaması ve tutukluluk sona erdiği anda muayene yapılmaması gözönüne alınırsa, sözkonusu izlerin tutukluluğun ardından başkası tarafından yapılan fiil sonucunda meydana geldiklerinin ortaya konulmadığına kanaat getirmektedir. Bunun yanı sıra AIHM, soruşturma organlarının bu noktayı aydınlatmak için hiçbir ek soruşturma gerçekleştirmediklerini not etmektedir.

AIHM, değerlendirilmesine sunulan unsurların tümünü gözönüne alarak, 30 Mayıs 1997 tarihli tıbbi raporlarda belirtilen yaraların Hükümet'in sorumlu olduğu muameleden kaynaklandığının ortaya konulduğu kanısına varmıştır.

AIHM, başvuranın maruz kaldığı muamelenin insanlık dışı ve aşağılayıcı olduğuna ve AIHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine kanaat getirmektedir.

III. AIHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran, işbu başvurunun yapılmasına neden olan olaylar nedeniyle işlettiği kafenin aylarca kapalı kaldığı gerekçesiyle 21.500 Euro tutarında maddi zarara ve aynı zamanda 20.000 Euro tutarında manevi zarara uğradığını iddia etmektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AIHM, maddi tazminat konusunda başvuranın iddialarının belgelere dayandırılmadığını not etmektedir. Ancak, Devlet görevlilerinin sorumlu olduğu muamelenin ardından, başvuranın on gün süreyle çalışmadığını kabul etmek gerekir. AIHM, yapılan değerlendirmeler sonunda, bu amaçla başvurana 700 Euro ödenmesinin uygun olacağına kanaat getirmektedir.

AİHM, manevi tazminat konusunda, başvuranın AİHS'nin ihlalinin dolaylı bir takım sıkıntılar duymuş olabileceğine kanaat getirmektedir. AİHM ,hakkaniyete uygun olarak manevi zararı 10.000 Euro olarak hesaplamış ve sözkonusu tutarın başvurana ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran, AİHM önünde yapılan masraf ve harcamalar için toplam 8.173 Euro istemektedir. Başvuran bu talebine ilişkin hiçbir belge sunmamaktadır.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM, elinde bulunan unsurları ve konuya ilişkin içtihadını gözönüne alarak, yapılan bütün masraflar için başvurana 1.500 Euro ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puan eklenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Hükümet'in ön itirazının reddine;
2. AİHS'nin 3. maddesine göre yapılan şikayetin kabul edilebilir olduğuna;
3. AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine;
4. a) AİHS'nin 44§2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve Savunmacı Hükümet tarafından başvurana;
 - i. maddi tazminat için 700 (yedi yüz) Euro;
 - ii. manevi tazminat için 10.000 (on bin) Euro
 - iii. masraf ve harcamalar için 1.500 (bin beş yüz) Euro;
 - iv. miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak *ödenmesine*,
- b) Sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Hükümet'in, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 21 Şubat 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.